

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРІОГРАФІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ

УДК 930.2(477):070.48(477.83)"1918/1919"

DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2023-46-86-93>

Микола Галів

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
доктор педагогічних наук, професор (Україна)
e-mail: halivm@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7068-3124>
ResearcherID: F-3855-2018
Scopus-Author ID: 57212151942

Тарас Батюк

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
кандидат історичних наук, доцент (Україна)
e-mail: tbatyuk@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4159-5226>
ResearcherID: C-1506-2019

Дмитро Шукітка

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
здобувач кафедри історії України та правознавства (Україна)
e-mail: dshykitka@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2418-4591>

Діяльність українських громадських організацій Дрогобищини в умовах відродження української державності (1918–1919): за матеріалами газети «Дрогобицький Листок»

Анотація. Мета – на основі аналізу матеріалів газети «Дрогобицький Листок» розкрити діяльність громадських організацій Дрогобищини у листопаді 1919 – травні 1919 рр. **Методологія дослідження** спирається на принципи історизму, системності, об'єктивності, а також на фронтально-евристичний метод опрацювання пресових видань і методи внутрішньої критики історичних джерел. **Наукова новизна** полягає у тому, що вперше розкрито громадське життя українського населення Дрогобицького повіту Західно-Української Народної Республіки. **Висновки.** Газета «Дрогобицький Листок» містить багату, подекуди унікальну інформацію про події на Дрогобищині в роки будівництва української державності. Саме з неї дізнаємося про діяльність громадських організацій: «Просвіта», «Сільський Господар», «Жіноча Громада», «Товариство опіки над українським жовніром», «Загально-Заводовий Робітничий Союз» та ін. Ці українські організації підтримували державні органи влади, з якими тісно співпрацювали. Чільні діячі українських громадських організацій (Г. Кузів, В. Дидинський, Р. Скібінський, І. Ліщинський та ін.) входили до складу органів влади різного рівня. Тож спостерігалася певна синергія у діяльності українських властей і громадськості, що зумовлювалося, з одного боку, потребою влади обіпертися на українську громадськість (особливо у Дрогобичі і Бориславі, значний відсоток населення яких склали поляки та євреї), з іншого – природнім процесом залучення активних кадрів з громадських організацій до владних установ, особливо на початковому етапі державного будівництва. На жаль, у газеті «Дрогобицький Листок» не має інформації щодо інших громадських організацій повіту, про існування яких дізнаємося з інших джерел (наприклад, про осередок Товариства «Взаємна поміч галицьких і буковинських учителів»).

Ключові слова: Дрогобицький повіт, ЗУНР, газета «Дрогобицький Листок», громадські організації, українське державотворення.

Постановка проблеми. Цьогоріч виповнилося 105 років з часу проголошення Західно-Української Народної Республіки (далі – ЗУНР). Безумовно, ця подія займає одне з ключових місць в історії українського державотворення ХХ ст. Попри тривале дослідження різних аспектів існування української державності на західних землях України після Першої світової війни й появу значної кількості наукових праць з історії ЗУНР, залишаються нез'ясованими деякі питання повсякденного життя населення новоствореної держави. Передусім йдеться про локальні виміри історії: налагодження політико-адміністративного, громадського, економічного,

культурно-освітнього життя у повітах, містах і селах країни. У цьому контексті не є винятком й Дрогобицький повіт ЗУНР, громадське життя якого потребує більш ретельного вивчення.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Політичні, військові, культурно-освітні процеси на Дрогобиччині в умовах незалежності ЗУНР (кінець 1918 – перша половина 1919 рр.) потрапляли у фокус наукової уваги Т. Батюка (Батюк, 1997), М. Сеньківа та Л. Тимошенка (Тимошенко, 2009, с. 141–145), І. Райківського (Райківський, 2017), М. Галіва і К. Дубини (Галів, Дубина, 2021), Б. Лазорака, Т. Лазорак і Б. Скварек (Лазорак, 2021; Lazorak, Lazorak, & Skwarek, 2022) та ін. Дослідники оперували різного роду джерелами, найбільш помітне місце серед яких займали спогади та матеріали місцевої газети «Дрогобицький Листок» – друкованого органу повітової управи Української Національної Ради в Дрогобичі (відповідальний редактор – Іван Калинович), яка видавалася з 12 листопада 1918 до 7 травня 1919 рр. Однак, за нашими спостереженнями, українське громадське життя Дрогобиччини (репрезентоване насамперед громадськими організаціями) окресленого періоду у науковій літературі висвітлено недостатньо.

Мета статті – на основі аналізу матеріалів газети «Дрогобицький Листок» розкрити діяльність громадських організацій Дрогобиччини у листопаді 1919 – травні 1919 рр.

Виклад основного матеріалу. 2 листопада 1918 р. українські військово-політичні сили, які мали тісні зв'язки з Українською Національною Радою у Львові, перебрали владу у Дрогобичі і повіті. Уже наступного дня відбулося перше засідання Української Національної Ради в Дрогобичі (далі – УНРада), президентом якої став Семен Вітик. Відтак Дрогобиччину також охопила реалізація українського державницького проєкту, яка залежала від чинників як суб'єктивних (особистісних рис і можливостей місцевих українських діячів, їхніх взаємин з центральною українською владою та місцевими представниками нацменшин), так і об'єктивних, серед яких ключове значення мала українсько-польська війна. Поруч із формуванням українських органів влади у різних сферах суспільного життя, активізувалася й діяльність українських громадських організацій на Дрогобиччині.

Безумовно, громадське життя Дрогобиччини потрапляло у поле зору редакції газети «Дрогобицький Листок», яка стежила за громадськими ініціативами українців повіту. Певна увага присвячувалася діяльності традиційних і досвідчених українських організацій: «Просвіта» і «Сільський Господар». З газети відомо, що 19 січня 1919 р. у Рихтичах відбулися загальні збори читальні «Просвіта». Делегат з Дрогобича Г. Кузів виголосив реферат про світову війну, її причини, перебіг, стан українського народу у війні, про знущання поляків над українцями (зокрема про діяльність «австрійсько-польських» судів) та представив наслідки війни, а саме самовизначення народів і демократизацію публічного життя у всіх його царинах. Згадав доповідач і про необхідність аграрної реформи та окреслив позицію в цьому питанні повітової УНРади в Дрогобичі. Відтак виступав місцевий парох о. Микола Іванусів, який закликав місцеву громаду сплачувати податки і давати рекрутів до українського війська. Зрештою відбувся звіт Виділу читальні, яка нараховувала 79 членів, а потім вибір нового Виділу, головою якого обрано Івана Стасика (з Дрогобиччини, 1919b, с. 4). 2 лютого 1919 р. відбулися загальні збори читальні «Просвіти» у с. Модрич. Знову ж був присутній делегат з Дрогобича Г. Кузів. Вирішено відбудувати будинок читальні, який було знищено під час війни. Крім того, вибрано новий Виділ (з Дрогобиччини, 1919d, с. 4). Відзначимо, що Г. Кузів був членом УНРади в Дрогобичі і його виступи перед просвітянами у селах повіту можна трактувати ще й як прагнення української повітової влади донести до місцевого населення свою позицію з різних актуальних питань національно-державного будівництва.

Продовжувала діяльність філія «Сільського Господаря» в Дрогобичі, яка 4 березня 1919 р. провела загальні збори. У результаті було утворено новий Виділ філії у складі: Володимир Дидинський – голова, Іван Кобилецький – заступник голови, Василь Михасевич – скарбник, Євген Рудий – секретар, Панько Сливич – контролер, Михайло Ґавдяк і Олекса Кобільник – виділові. На заступників обрано Івана Стеціва з Добрівлян, Олексу Сусюка з Лішні, Оніфра Лялюка з Гаїв Верхніх. У газетній публікації про цю подію також наголошувалося, що в Дрогобицькому повіті діють усі гуртки, які мають подати свої звіти, проте серед них є такі, що вже не скликали збори понад рік (Дидинський, 1919, с. 3–4). Наступні загальні збори дрогобицької філії «Сільського Господаря» були заплановані на 31 березня 1919 р. у Народному Домі (з Дрогобиччини, 1919j, с. 4), однак цього разу про їхній перебіг у газеті «Дрогобицький Листок» не повідомлялося. У квітні 1919 р. з'явилися оголошення за підписом Михайла Дуцяка про видачу насіння городних і пашних культур для сільських осередків «Сільського Господаря», яке можна було отримати в канцелярії філії цього товариства (адреса: будинок повітової ради, партер) (Оголошення, 1919c, с. 4; Оголошення, 1919d, с. 8). Відомо, що філія брала участь у збиранні матеріальної допомоги для УГА: до 16 березня 1919 р. вона збрала 10 тис. крон (Оголошення, 1919a, с. 4).

Задовго до Першої світової війни українська громадськість Дрогобича утворила харитативну організацію «Руська Захоронка», яка діяла під опікою місцевого василіанського

.....
монастиря (Гавришук, 1973, с. 480). В умовах ЗУНР товариство змінило назву, котра відтепер чіткіше вказувала на модерну національну ідентичність його організаторів. Згідно з матеріалами газети «Дрогобицький Листок», на 12 лютого 1919 р. було заплановано (і, вочевидь, проведено) «попис» дітей-вихованців «захоронки», який відбувся у залі місцевого «Сокола» (3 Дрогобиччини, 1919d, с. 4). 25 лютого 1919 р. в залі Народного Дому в Дрогобичі відбулися загальні збори Товариства «Українська Захоронка». Збори відкрила М. Нижанківська як голова товариства, склала звіт про діяльність від попередніх зборів до 1 січня 1919 р. Зі звіту випливало, що маєтковий стан товариства досить добрий: сплачено всі борги, є значні заощадження. Сироти в захоронці розвиваються духовно і фізично, доказом чого був нещодавній «попис» в залі «Сокола». Відтак збори обрали контрольну комісію, яка перевірила книги і маєтний стан товариства та знайшла все у звірцевому порядку. С. Нижанківська склала особливу подяку о. ігумену Онуфрію Бурдюку, який щиро опікувався захоронкою і котрому переважно слід було завдячувати гарний маєтковий стан товариства. Головою обрано одногосно С. Нижанківську, в новий склад Виділу увійшли: Ольга Попель – заступниця голови, Витвицька – секретарка, Затик – касир та ін. (3 Дрогобиччини, 1919i, с. 4).

Товариство «Жіноча Громада» у Дрогобичі також виникло ще до Першої світової війни. Воно займалося благодійною діяльністю, організовуючи різні заходи. У газеті «Дрогобицький Листок» згадувалося про організоване цим товариством на початку січня 1919 р. свято «Маланки» за «староукраїнським звичаєм». На той час в Дрогобичі перебувала делегація уряду УНР з Києва у складі представника міністерства торгівлі та промислу інженера Юрія Борисова та працівника міністерства шляхів Волосенка (ім'я не вказувалося). Очевидно, їх цікавили можливості нафтовидобутку та нафтопереробки в Дрогобицькому краю, оскільки вони навідалися до Державного нафтового комісаріату на чолі з С. Вітиком. Попри піднесені пасажі про дружнє братання киян з «дрогобицькою Україною», у часописі «Дрогобицький Листок» повідомлялося й про відзначення «Маланки», котре полягало у проведенні «Жіночою Громадою» чайного вечора, на якому були присутні делегати з Києва, місцева українська інтелігенція та військові старшини. При цьому редакція газети оголосила себе «противником забав», але виправдала проведення чайного вечора потребою єднання українців у боротьбі проти спільного ворога та для захисту народних інтересів (3 Дрогобиччини, 1919a, с. 4).

У складі «Жіночої Громади» діяв музично-драматичний гурток, який, згідно з повідомленням газети «Дрогобицький Листок», 16 лютого 1919 р. організував виставу «Наталка Полтавка». Думка редакції часопису з приводу вистави була такою: «Те, що музично-драматичний кружок рішив заінагурувати свою діяльність п'єсою Івана Котляревського, вказує, що він бажає вести свою корисну і потрібну працю після певної програми і обдуманого плану. Вибір вистави був щасливий і відповідний до сучасної хвилі. Ми переживаємо часи політичного і соціального перевороту, а Іван Котляревський є представником анальоґічного перевороту в українській літературі» (3 Дрогобиччини, 1919f, с. 4). Хоча не обійшлося без критики – редакція навела цитату відомого літературознавця С. Єфремова про твір І. Котляревського, і зазначила, що вистава виявила непорозуміння між ідеєю автора, текстом твору і грою деяких аматорів. Музичну сторону виставив вів о. Антін Рудницький, який доклав значних зусиль для того, щоб оркестр «тримався назагал бездоганно» (3 Дрогобиччини, 1919f, с. 4).

Серед громадських ініціатив українців Дрогобиччини аналізований часопис зафіксував харитативні організації для допомоги українським воякам. Ще наприкінці грудня 1918 р. у Дрогобичі утворився «Комітет різдвяних дарунків», який збирав гроші, тютюн, білизну, теплий одяг для вояків в Дрогобичі і «в полі». Грошові внески приймала Повітова військова команда на вул. Міцкевича, ігумен василіанського монастиря о. О. Бурдяк та Повітовий комісаріат (староство). Інші пожертви (одяг і продукти) приймало товариство «Народний Дім» на вул. Стрийській. Головою комітету був о. О. Бурдяк, а секретарем – А. Модрицька (Дорогі Браття й Сестри, 1919, с. 4).

На початку 1919 р. в Дрогобичі виник «Жіночий комітет опіки над українським жовніром», завданням якого була допомога воякам, передовсім пораненим, щодо одягу білизни, взуття, книжок. До керівництва цього комітету увійшли Єфрозина Кузів – голова, Євгенія Никоракова – заступниця голови, Ольга Крисько – секретарка, шкільний інспектор І. Ліщинський – касир, Марія Войтович та Ольга Коцко – контролери. Комітет заснував бюро правничої допомоги (д-р Г. Кузів) для родин тих осіб, які служили у війську. Крім того, комітет звернувся за допомогою до «патріотичного загалу». Однак редакція газети «Дрогобицький Листок», повідомляючи про цю подію, поставила питання: навіщо було утворювати новий жіночий комітет, коли в Дрогобичі діє «Жіноча Громада», що займається такою ж діяльністю, зокрема веде харчівні для «мужви» і офіцерів (давня і нинішня офіцерські харчівні в Дрогобичі, харчівня для «мужви» в Депо у Тустановичах, офіцерська харчівня в Бориславі, горожанська кухня), збирає бандажі, харчі та напої для поранених вояків. На думку редакції, в нашій державі якнайскоріше повинна постати офіційна організація «Червоного Хреста» з відділом у Дрогобичі (3 Дрогобиччини, 1919c, с. 4).

Немов відгукнувшись на цю думку, товариство «Жіноча Громада» (точніше його музично-драматичний гурток), організувавши, як мовилося вище, виставу оперети «Наталка Полтавка» І. Котляревського, призначила чистий дохід від цього заходу на «Червоний Хрест» (а 10 % збору – на убогих м. Дрогобича) (З Дрогобиччини, 1919e, с. 4).

Припускаємо, що незабаром відбулося переформатування «Жіночого комітету опіки над українським жовніром» в більш широку організацію – без гендерних акцентів. Власне, 15 лютого 1919 р. відбулися збори «Товариства опіки над українським жовніром», які проводив директор однієї з дрогобицьких шкіл Т. Кондрат. Інспектор І. Ліщинський заявив, що збори скликано за дорученням повітової УНРади, а товариство має негайно розпочати свою працю, поки в державі не почне діяльність «Червоний Хрест». Від представив організаційну структуру Товариства. Виділ мав складатися з 8 членів і працювати через секції: організаційну, збирання фондів, збирання речей, розподілу речей, відчитову (лекційну), локальної допомоги. Під час зборів вибрали Виділ, до якого увійшли о. Т. Попель – голова, І. Ліщинський – заступник голови, пані Никоракова, Козанкевичева, Ратальська, Варивода, Л. і М.Петрикевич. Відтак у часописі подавався перелік членів секцій, в яких були переважно жінки, зокрема і п. Витвицька (З Дрогобиччини, 1919f, с. 4) (напевно, дружина С. Витвицького, пізніше президента УНР в екзилі). Надалі газета часто публікувала результати грошових і продуктових збірок для українських вояків у Дрогобичі та повіті, які акумулювало «Товариства опіки над українським жовніром». Беручи до уваги ці повідомлення і провівши нескладні підрахунки, можемо стверджувати: цій організації на теренах Дрогобицького повіту до травня 1919 р. вдалося зібрати понад 100 тис. крон для українських воїнів.

Українська громадськість Дрогобича зуміла організувати урочистості, присвячені вшануванню пам'яті українського генія Тараса Шевченка. Згідно з повідомленням газети «Дрогобицький Листок», у неділю 9 березня 1919 р. в Дрогобичі відбувся концерт на честь Т. Шевченка, дохід з якого призначався на «Червоний Хрест». Розпочав урочистості заступник президента УНРади в Дрогобичі Володимир Бірчак, виголосивши доповідь, в якій, нав'язуючи до поезії «Було колись в Україні», підніс потребу солідарності, дисциплінованості, підкорення наказам провідників. Виступав чоловічий хор під керівництвом о. А. Рудницького. А. Модрицька виконала пісню «Ой не світи місяченьку». Декламатори патетично виголосили «Послання до живих і мертвих...», «Титар». Редакція газети висловила зауваження щодо непорядків при організації і поведінки частини публіки під час концерту (З Дрогобиччини, 1919h, с. 4).

Нові політичні умови активізували і профспілковий рух українського робітництва. Причому тепер окреслилася тенденція до об'єднання представників різних робітничих професійних організацій у загальноробітничі товариства. Як повідомляє газета «Дрогобицький Листок», у січні 1919 р. члени передвоєнних робітничих організацій проводили наради з національно-політичних та соціально-економічних («економічно-класових») питань. Зазначалося, що, українське робітництво, з одного боку, висловило розуміння важливості української держави, з іншого – було незадоволене дорожнечою, тривалістю робочого дня, зловживанням з боку роботодавців, які звільняли робітників, що працювали 8 год. на день, вимагаючи працювати 12 год. Зрештою, 26 січня 1919 р. у Дрогобичі відбулися загальні збори українських робітничих організацій повіту, де було оголошено про зміну їхніх статутів та заснування єдиного «Загально-Заводового Союзу Робітників». На цьому ж засіданні обрано Управу новоствореної профспілкової організації з осідком у Дрогобичі у складі: Рудольф Скибінський – голова, Володимир Малинка – секретар, Евстахій Лоїк (Лоєк) – касир. Такі ж збори відбулися у Бориславі, де головою місцевої управи «Загально-Заводового Союзу Робітників» було обрано Петра Штігліяна, який також увійшов до складу центральної управи цієї організації. Члени центральної і місцевої управ повинні були провести юридичну ліквідацію попередніх робітничих організацій (Праця, 1919, с. 1).

Уже 14 лютого 1919 р. у газеті «Дрогобицький Листок» з'явилося повідомлення: повітовий «Загально-Заводовий Союз Робітників» у Дрогобичі запрошує вступати в члени організації робітників усіх категорій з Дрогобицького повіту: копальняних (робітників нафтових копалень), рафінерійних, салінарних, будівельних, торговельних та ін. Вказувалося й мета «Союзу» – надавати матеріальну допомогу членам організації, а також допомагати недужим, безробітним, старцям, інвалідам, вдовицям і сиротам робітників. Наголошувалося, що організація надаватиме грошові позички, засновуватиме «продукційно-консумційні» (виробничо-споживчі) кооперативи і займатиметься «національно-класовою» просвітою. Зголошуватися у члени товариства можна було в канцелярії «Союзу», яка містилася в будинку повітової Каси хорих в Дрогобичі (вул. Сільна) (З Дрогобиччини, 1919e, с. 4).

Тож у Дрогобичі постала українська робітнича організація, яка охоплювала робітників різних галузей промисловості і торгівлі краю, й за своїми завданнями виходила за межі діяльності звичайних профспілок, оскільки набувала певного політичного значення. Відомо, що на початку березня 1919 р. Державний Секретаріат Західної Облaсті УНР призначив делегацію

.....
для переговорів з робітниками Дрогобицького повіту щодо актуальних вимог робітництва, яке представляв саме «Загально-Заводовий Робітничий Союз». До складу делегації увійшли державний повітовий комісар Дрогобицького повіту А. Горбачевський та інженери Ксьонжек і Кулицький. Урядова делегація також мала провести зустріч з роботодавцями. При переговорах був присутній державний секретар публічних робіт Ю. Козаневич, який з цією метою приїхав до Дрогобича (З Дрогобиччини, 1919g, с. 3–4).

Вага цієї організації посилювалася, на нашу думку, завдяки тому, що голова «Загально-Заводового Союзу Робітників» адвокат Р. Скибінський був керівником харчового уряду у Дрогобичі, а відтак за посадою входив до складу повітової УНРади. 20 січня 1919 р. саме він відкривав багатотисячне віче у Дрогобичі, присвячене возз'єднанню («злуці») УНР і ЗУНР (Свято злуки, 1919, с. 2–3). 9 лютого 1919 р. на засіданні УНРади в Дрогобичі Р. Скибінський виголосив реферат про складне продовольче становище у повіті і запропонував конкретні кроки для розв'язання проблеми (М., 1919, с. 3–4). 28–29 березня 1919 р. він був серед доповідачів на конференції Української соціал-демократичної партії у Станіславові (разом з дрогобичанами Семеном Вітиком, Іваном Калиновичем) (Оголошення, 1919b, с. 4). На початку квітня 1919 р. Р. Скибінський брав участь у засіданнях найвищого законодавчого органу Західної області УНР – УНРади в Станіславові. Він, зокрема, представив питання про запровадження 8-годинного робочого дня та запобігання безробіттю, а також питання вільної торгівлі в державі (IV Сесія, 1919, с. 4). Відомо також, що у відповідь на антидержавний заколот 14–15 квітня 1919 р. у Дрогобичі, представники українських властей та громадських організацій повіту виступили зі спільною відозвою, в якій засудили заколотників та закликали до єдності задля збереження держави. Серед підписантів відозви були і представники «Загально-Заводового Робітничого Союзу»: Рудольф Скибінський, Володимир Малинка, Василь Смиколіс (З Дрогобиччини, 1919k, с. 7–8).

Водночас припускаємо, що до складу «Загально-Заводового Робітничого Союзу» не увійшла місцева профспілкорова організація залізничників. Згідно з повідомленням газети «Дрогобицький Листок», українські залізничники 1 лютого 1919 р. у Дрогобичі провели «довірочні збори», на які зібралася приблизно 400 осіб. Головою зборів вибрано інженера Барщівського, а робітників Надоху і Микиту, відповідно, заступником голови та секретарем («писарем»). Вступне слово виголосив інженер Барщівський, а звіт від Віділу організації склав робітник Самсон. Відтак було обрано новий Віділ профспілки у складі: Барщівський – голова, Веселий – заступник, Микита – касир, та ін. (З Дрогобиччини, 1919e, с. 4). Обрання нового правління (Віділу), власне, свідчить про те, що залізничники не збиралися ліквідувати своєї організації задля об'єднання з «Загально-Заводовим Робітничим Союзом».

Одним із останніх повідомлень про громадське життя Дрогобиччини у газеті «Дрогобицький Листок» став допис про збори «трудової інтелігенції» в Дрогобичі, які відбулися 3 травня 1919 р. У них взяло участь приблизно 30 осіб. Головував на зборах державний повітовий комісар А. Горбачевський, який поінформував присутніх про зміст наради у Стрию в присутності генерала М. Омеляновича-Павленка, про питання боротьби з дезертирством в УГА. У дискусії взяли участь В. Бірчак (говорив про шкільництво), І. Ліщинський, о.Т. Попель, В. Пацлавський (про справу валюти), І. Калинович (про невідповідну поведінку наших старшин в заплілі, партійні незгоди і потребу консолідації української інтелігенції) та ін. (З Дрогобиччини, 1919m, с. 4).

На жаль, газета «Дрогобицький Листок» не описувала діяльність деяких інших громадських організацій повіту, про існування яких дізнаємося з інших джерел. Так, повз увагу реакції цього часопису пройшла активізація Товариства «Взаїмна поміч галицьких і буковинських учителів», яке опікувалося соціально-професійними інтересами народного вчительства. Вже 10 січня 1919 р. дрогобицький осередок цього Товариства, очолюваний учителем народної школи з с. Воля Якубова Костем Мацюком, надіслав до повітової УНРади в Дрогобичі розлогий лист із обґрунтуванням необхідності матеріально підтримати вчителів (ЦДІАУЛ, ф. 667, оп. 1, спр. 24, арк. 37–39). Можливо редакція «Дрогобицького Листка» залишила можливість висвітлити працю осередку цього Товариства колегам, які у березні 1919 р. започаткували місцеву учительську газету «Нова Школа».

Висновки. Отже, газета «Дрогобицький Листок» містить багату, подекуди унікальну інформацію про події на Дрогобиччині в роки будівництва української державності. Саме з цього історичного джерела дізнаємося про проведення громадських маніфестацій на підтримку Української держави, діяльність громадських організацій: «Просвіта», «Сільський Господар», «Жіноча Громада», «Товариство опіки над українським жовніром», «Загально-Заводовий Робітничий Союз» та ін. Ці українські організації підтримували державні органи влади, з якими тісно співпрацювали. Чільні діячі українських громадських організацій (Г. Кузів, В. Дидинський, Р. Скибінський, І. Ліщинський та ін.) входили до складу органів влади різного рівня. Тож спостерігалася певна синергія у діяльності українських властей і громадськості, що зумовлювалося, з одного боку, потребою влади обіпертися на українську громадськість

(особливо у Дрогобичі і Бориславі, значний відсоток населення яких складали поляки та євреї), з іншого – природнім процесом залучення активних кадрів з громадських організацій до владних установ, особливо на початковому етапі державного будівництва, коли необхідно було швидко «обсадити» важливі державні і самоврядні посади. На жаль, у газеті «Дрогобицький Листок» не має інформації щодо інших громадських організацій повіту, про існування яких дізнаємося з інших джерел (наприклад, осередок Товариства «Взаїмна поміч галицьких і буковинських учителів»). Недоліком вважаємо й те, що редакція часопису оминала увагою громадську активність інших національних громад краю.

Подяка. Автори висловлюють щирі вдячності всім членам редакційної колегиї за консультації під час підготовки статті до друку.

Фінансування. Автори не отримували фінансової підтримки на дослідження, авторство та/або публікацію цієї статті.

Джерела та література:

- Батюк, Т.** (1997). Шкільництво Дрогобиччини в роки Західноукраїнської Народної Республіки. *Дрогобицький краєзнавчий збірник, II*, 26–31.
- Гавришук, С.** (1973). «Українська Захоронка» в Дрогобичі. *Дрогобиччина – земля Івана Франка. Збірник географічних, історичних та етнографічно-побутових і мемуарних матеріалів*. Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 480–485.
- Галів, М., Дубина, К.** (2021). Діяльність Дрогобицької державної гімназії у роки Західноукраїнської Народної Республіки (1918 – 1919). *Садиба Франка: науковий збірник заповідника «Нагуєвичі», II*, 646–660.
- Дидинський, В.** (1919). З філії «Сільського Господаря» в Дрогобичі. *Дрогобицький Листок, 25(33)*, 3–4.
- Дорогі Братя й Сестри.** (1919). Дорогі Братя й Сестри Українці! *Дрогобицький Листок, 1*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919a). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 5(13)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919b). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 11(19)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919c). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 13(21)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919d). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 14(22)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919e). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 16(24)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919f). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 18(26)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919g). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 22(30)*, 3–4.
- З Дрогобиччини.** (1919h). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 24(32)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919i). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 25(33)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919j). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 26(34)*, 4.
- З Дрогобиччини.** (1919k). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 38–39(46–47)*, 7–8.
- З Дрогобиччини.** (1919m). З Дрогобиччини. *Дрогобицький Листок, 40(48)*, 4.
- Лазорак, Б.** (2021). Із чужим гаслом «PRO PATRIA» 1916 року чи «З Франкового духа печаттю...»? *Вісник музею «Дрогобиччина», 2*, 108–150.
- М.** (1919). Засідання У.Н.Р. в Дрогобичі. *Дрогобицький Листок, 17(25)*, 3–4.
- Оголошення.** (1919a). Оголошення. *Дрогобицький Листок, 26(34)*, 4.
- Оголошення.** (1919b). Оголошення. *Дрогобицький Листок, 27(35)*, 4.
- Оголошення.** (1919c). Оголошення. *Дрогобицький Листок, 33(41)*, 4.
- Оголошення.** (1919d). Оголошення. *Дрогобицький Листок, 34–35(42–43)*, 8.
- Праця.** (1919). Праця в робітничих організаціях. *Дрогобицький Листок, 17(25)*, 1.
- Райківський, І.** (2017). Українська соціал-демократія на Дрогобиччині міжвоєнного періоду (1918–1939). *Дрогобицький краєзнавчий збірник, Спецвипуск III*, 150–170.
- Свято злуки.** (1919). Свято злуки в Дрогобичі. *Дрогобицький Листок, 8(16)*, 2–3.
- Тимошенко, Л.** (ред.). (2009). *Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку ХХІ ст.)*. Дрогобич: Коло, 320 с.
- ЦДІАУЛ** – Центральний державний історичний архів України, м. Львів.
- IV Сесія.** (1919). IV Сесія Української Національної Ради. *Дрогобицький Листок, 36–37(44–45)*, 4–6.
- Lazorak, B., Lazorak, T., & Skwarek, B.** (2022). *Drohobycz i ziemia drohobycka w latach 1914–1919. Studia z dziejów miasta i regionu*. Warszawa–Legnica–Drohobycz–Nagujewicze, 656 s.

Mykola D. Haliv

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Dr. (Education), Full Professor (Ukraine)

Taras V. Batyuk

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
PhD. (History), Associate Professor (Ukraine)

Dmytro M. Shykitka

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
External Postgraduate Student of the Department of Ukraine's History and Law (Ukraine)

Activities of Ukrainian Public Organizations in Drohobych County in the Conditions of the Revival of Ukrainian Statehood (1918–1919): According to the Materials of the Newspaper «Drohobyt'sky Lystok» («Drohobych Leaf»)

Abstract. *The purpose of the article is to reveal the activities of public organizations in Drohobych region in November 1918 – May 1919, based on the analysis of the materials of the newspaper «Drohobych Leaf». The research methodology is based on the principles of historicism, systematicity, objectivity, as well as the frontal-heuristic method of processing press publications and methods of internal criticism of historical sources. The scientific novelty is that for the first time the public life of the Ukrainian population of the Drohobych District of the Western Ukrainian People's Republic has been revealed. Conclusions.* *The newspaper «Drohobych Leaf» contains rich, sometimes unique information about the events in Drohobych District during the years of the construction of Ukrainian statehood. It is from her that we learn about the activities of public organizations in the Drohobych District: «Prosvita», «Sil'skyi Hospodar», «Women's Community», «Society for the Guardianship of the Ukrainian Soldier», «General Trade Workers' Union» and others. These Ukrainian organizations supported state authorities and closely cooperated with them. Leading figures of Ukrainian public organizations (Hryhoriy Kuziv, Volodymyr Dydyn'skyi, Rudolph Skibyn'skyi, Ivan Lishchyn'skyi, etc.) were members of various levels of government. Therefore, a certain synergy was formed in the activities of the Ukrainian authorities and the public, which was caused, on the one hand, by the need of the authorities to rely on the Ukrainian public (especially in Drohobych and Boryslav, where a significant percentage of the population consisted of Poles and Jews), on the other hand, by the natural process of attracting active personnel from public organizations to government institutions, especially at the initial stage of state building. Unfortunately, the newspaper «Drohobych Leaf» does not have information about other public organizations of the county, the existence of which we learn from other sources (for example, about the local branch of the Society «Mutual Help of Galician and Bukovyna Teachers»).*

Keywords: *Drohobych District, Western Ukrainian People's Republic, newspaper «Drohobych Leaf», public organizations, Ukrainian state formation.*

References:

- Batyuk, T.** (1997). Shkilnytstvo Drohobychchyny v roky Zakhidnoukrainskoi Narodnoi Respubliki [Schooling in Drohobych County during the years of the West Ukrainian People's Republic]. *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk – Drohobyt'sky local history collection, II*, 26–31. [in Ukrainian].
- Havrishchuk, S.** (1973). «Ukrainska Zakhoronka» v Drohobychi [«Ukrainian Orphanage» in Drohobych]. *Drohobychchyna – zemlia Ivana Franka – Drohobychchyna is the land of Ivan Franko*. Niu-York–Paryzh–Sydney–Toronto, 480–485. [in Ukrainian].
- Haliv, M., Dubyna, K.** (2021). Diialnist Drohobyt'skoi derzhavnoi himnazii u roky Zakhidnoukrainskoi Narodnoi Respubliki (1918 – 1919) [Activities of the Drohobych State Gymnasium during the years of the West Ukrainian People's Republic (1918 – 1919)]. *Sadyba Franka: naukovyi zbirnyk zapovidnyka «Nahuievychi» – Franko's Homestead: Scientific Collection of the «Naguyevychi» Reserve, II*, 646–660. [in Ukrainian].
- Dydyn'skyi, V.** (1919). Z filii «Sil'skoho Hospodaria» v Drohobychy [From the branch of «Sil'sky Hospodar» («Farmer») in Drohobych]. *Drohobyt'skyi Lystok – Drohobych Leaf*, 25(33), 3–4. [in Ukrainian].
- Dorohi Bratia y Sestry.** (1919). Dorohi Bratia y Sestry Ukraintsi! [Dear Ukrainian Brothers and Sisters!]. *Drohobyt'skyi Lystok – Drohobych Leaf*, 1, 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919a). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobyt'skyi Lystok – Drohobych Leaf*, 5(13), 4. [in Ukrainian].

- Z Drohobychchyny.** (1919b). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 11(19), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919c). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 13(21), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919d). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 14(22), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919e). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 16(24), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919f). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 18(26), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919g). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 22(30), 3–4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919h). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 24(32), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919i). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 25(33), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919j). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 26(34), 4. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919k). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 38–39(46–47), 7–8. [in Ukrainian].
- Z Drohobychchyny.** (1919m). Z Drohobychchyny [From Drohobych County]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 40(48), 4. [in Ukrainian].
- Lazorak, B.** (2021). Iz chuzhym haslom «PRO PATRIA» 1916 roku chy «Z Frankovoho dukha pechattiu...»? [With someone else's slogan «PRO PATRIA» from 1916 or «With the stamp of the Frankish spirit...»?]. *Visnyk muzeiu «Drohobychchyna» – Bulletin of the Drohobych County Museum*, 2, 108–150. [in Ukrainian].
- M.** (1919). Zasedannia U.N.R. v Drohobychi [Meeting of the U.N.C. in Drohobych]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 17(25), 3–4. [in Ukrainian].
- Oholoshennia.** (1919a). Oholoshennia [Advertisement]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 26(34), 4. [in Ukrainian].
- Oholoshennia.** (1919b). Oholoshennia [Advertisement]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 27(35), 4. [in Ukrainian].
- Oholoshennia.** (1919c). Oholoshennia [Advertisement]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 33(41), 4. [in Ukrainian].
- Oholoshennia.** (1919d). Oholoshennia [Advertisement]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 34–35(42–43), 8. [in Ukrainian].
- Pratsia.** (1919). Pratsia v robitnychkh orhanizatsiiakh [Work in Labor Organizations]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 17(25), 1. [in Ukrainian].
- Raikivskiy, I.** (2017). Ukrainska sotsial-demokratiia na Drohobychchyni mizhvoiennoho periodu (1918–1939) [Ukrainian social democracy in Drohobych region in the interwar period (1918–1939)]. *Drohobytskyi kraieznavchyi zbirnyk – Drohobytsky local history collection, Special Issue III*, 150–170. [in Ukrainian].
- Sviato zluky.** (1919). Sviato zluky v Drohobychy [Unity Holiday in Drohobych]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 8(16), 2–3. [in Ukrainian].
- Tymoshenko, L.** (ed.). (2009). *Narysy z istorii Drohobycha (vid naidavnishykh chasiv do pochatku XXI st.)* [Essays on the History of Drohobych (from the earliest times to the beginning of the 21st century)]. Drohobych: Kolo, 320 s. [in Ukrainian].
- TsDIAUL – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv [Central State Historical Archive of Ukraine, Lviv]. [in Ukrainian].
- IV Sesiia.** (1919). IV Sesiia Ukrainskoi Natsionalnoi Rady [IV Session of the Ukrainian National Council]. *Drohobytskyi Lystok – Drohobych Leaf*, 36–37(44–45), 4–6. [in Ukrainian].
- Lazorak, B., Lazorak, T., & Skwarek, B.** (2022). *Drohobycz i ziemia drohobycka w latach 1914–1919. Studia z dziejów miasta i regionu* [Drohobych and the Drohobych County in 1914–1919. Studies in the history of the city and the region]. Warszawa–Legnica–Drohobycz–Nagujewicze, 656 s. [in Polish].

Статтю надіслано до редколегії 20.10.2023 р.
Статтю рекомендовано до друку 28.11.2023 р.